

KIMMO VALTANEN PERJANTAI 13. PÄIVÄ

LEVY-YHTIÖPOMON
NOUSUT, LASKUT
JA OPIT

ANNA
LAINE

JOHNNY
Kniga

ANNA LAINE

**KIMMO VALTANEN
PERJANTAI 13. PÄIVÄ**

**LEVY-YHTIÖPOMON
NOUSUT, LASKUT
JA OPIT**

JOHNNY
Kniga

Ensimmäinen painos

© Anna Laine ja Johnny Kniga 2026

Johnny Kniga

An imprint of Werner Söderström Ltd

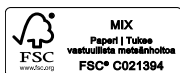
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

ISBN: 978-952-362-297-5

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:

tuotevastuu@kniga.fi

PERJANTAI 13. PÄIVÄ

SONY MUSICIN Helsingin-toimiston henkilökunta kutsuttiin koolle perjantaina 13. huhtikuuta 2012.

Kutsu oli tullut lyhyellä varoitusajalla. Väki kerääntyi yhteen ihmetellen, mistä oli kyse. Toimitusjohtaja Kimmo Valtasta ei näkynyt missään.

Työntekijöiden eteen astui joukko musiikkialalta ja muista levy-yhtiöistä ennestään tuttuja ihmisiä.

He eivät olleet tulleet tervehdyskännille.

Muutamassa minuutissa työntekijöille selvisi, että heidän edessään seisojy yrityksen uusi johto.

Samaan aikaan Kimmo Valtanen istui Hotelli Kämpissä aamiaisella tietämättä vielä, että hänen seuraajansa esiteltiin jo henkilökunnalle.

Hän oli epäileväinen, sillä jo viikkoja aiemmin ilmassa oli ollut jotain poikkeuksellista. Luottamus ei tuntunut enää yhtä vahvalta kuin ennen.

Nyt vastapäätä istui Adam Granite, Sony Musicin Euroopan johdon luottohenkilö. Mies, jonka tehtävänä oli panna täytäntöön konsernin vaikeimmat henkilöstö- ja rakenneratkaisut.

Kimmo yritti aloittaa kohteliaasti.

”Miten lento meni?”

Granite ei vastannut kohteliaisuuteen, vaan jyrähti:

”Mennään asiaan. Sinun pestisi päättyy tähän.”

Seurasi pitkä hiljaisuus. Kimmo oli varautunut kuulemaan huonoja uutisia, mutta silti tuntui, kuin sydän olisi pysähtynyt.

Hän kysyi, voisiko vielä käydä toimistolla kertomassa asiasta henkilökunnalle. Vastaus oli ehdoton: "Ei käy. Uusi johto on jo paikalla esittäytymässä."

Kimmolla ei ollut enää työtä, työkavereita, toimistoa eikä johtoryhmää. Ovi sulkeutui, eikä hän saanut jättää edes hyvästejä.

KAIKKI ALKOI YHDESTÄ KEIKASTA

– SIELUN VELJET JA KIPINÄ,
JOKA EI SAMMU

KEMIJOEN ITÄRANNALLA, Jätkänkynttilän ja Ounas-
kosken siltojen välissä, sijaitsee camping-alue. Nykyään
se lähinnä yövyttää matkailijoita, mutta sillä on historia
myös festivaalialueena. Rovaniemen Ounasjokirock oli yksi
niistä lukuisista pienistä festivaaleista, joita järjestettiin
1980-luvulla ympäri Suomea. Turun Ruisrockin ja Joensuun
Ilosaarirockin lisäksi esimerkiksi Oulussa järjestettiin Kuus-
rockia, ja 70–80-lukujen aikana Suomea alkoi elävöittää ko-
konainen festivaalien kudelma, johon kuului esimerkiksi Tu-
run Down By The Laituri, Seinäjoen Provinssirock, Kauhajoen
Nummirock, Hämeenlinnan Ämyrock, Mikkelin Dinosaurock,
Korson Ankkarock ja Helsingin Kaivorock. Usein festivaalit
olivat pieniä ja paikallisia ja esiintyjäkaarti pääosin kotimais-
ta. Tällainen festari oli myös Rovaniemen Ounasjokirock,
jossa esiintyi vuonna 1983 Sielun Veljet. Bändi oli 1980- ja
1990-luvuilla yksi suomalaisen rockin vaikuttavimmista ja
rohkeimmista yhtyeistä. Se tunnettiin muun muassa siitä,
että se ei pyrkinyt siloteltuun soundiin, vaan painotti in-
tensiivisiä livekeikkoja, asennetta ja taiteellista vapautta.

Ounasjokirock oli vaatimaton: yksi päälava, jonka virkaa toimitti kuorma-auton lava, ja yleisössä vain muutama sata ihmistä. Ennen keikan alkua kaksi 15-vuotiaasta pujottelijakaverusta, Kimmo Valtanen ja hänen ystävänsä Veli-Matti Pirilä eli Vellu, odottivat leirintäalueella, jolla ravintola Kesäpaikka tarjosi virvokkeita. Yllättäen ravintolan teras-sille ilmestyi nuori tyttö. Bändin sisäpiiristä, otaksuivat Kimmo ja Vellu. Tyttö komensi tiukasti: ”Antakaa rahaa, että saadaan kaljaa! Muuten Siekkarit ei nouse lavalle.” Tii-lanne tuntui oudolta ja jännittävältä. Ei siksi, että tyttö kärtti kiukkuisesti kaljarahaa, vaan koska ajatus jonkun olevan niin lähellä tuota kuuluisaa bändiä tuntui epätodelliselta, mahdottomalta ymmärtää.

Kaljarahat saatiin mitä ilmeisimmin kasaan, koska Sielun Veljet nousi sovitusti esiintymislavalle. Bändi ei kuitenkaan pysynyt lavalla kauaa.

”Ne tuli ihmeelliset hatut tai kasvit päässään. Yleisössä oli niin vähän väkeä, ihan aidosti tyhjää, että bändillä oli hyvin tilaa tulla alas lavalta yleisön joukkoon. Ja ne tulikin. Meidän oli Vellun kanssa pakko lähteä välillä pois, koska emme yhtään tienneet, että mitä tapahtuisi. Jokin veti silti takaisin. Oli pakko palata, vaikka pelottikin”, Kimmo muistelee ensimmäistä festarikokemustaan.

Keikka oli mystinen ja alkuvoimainen. Siinä oli jotain sellaista kertakaikkista säkenöivää voimaa, jota ainoastaan musiikki ja voimakkaan teatraalinen tulkinta voivat saada aikaan. Vaikka Kimmo on käynyt sadoilla keikoilla, hän ei ole enää koskaan kokenut samanlaista elämystä kuin Sielun Veljien esiintyminen.

SAKSALAISET OLIVAT polttaneet Rovaniemen kauppalan poroiksi vuonna 1944. Lapin sotaa ja saksalaisten poistumista seurasi välitön jälleenrakentamisen kausi, jolloin arkkitehti Alvar Aalto suunnitteli Rovaniemelle kuuluisan ”Poronsarvi”-asemakaavan. Lapin sodan jälkeen aivan kaikki oli rakennettava uudestaan. Suomi oli menettänyt sodassa Enson voimalaitokset, jotka jäivät menetettyyn Karjalaan. Kun Rovaniemelle rakennettiin uusia siltoja, syntyi ajatus, että Kemijoesta voisi saada vesivoimaa. Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen vesivoimayhtiön perustamisesta vuonna 1952, ja seuraavana vuonna alkoivat Petäjäkosken voimalaitoksen rakennustyöt. Maatalouden rakennemuutoksen vuoksi Suomessa muutettiin 60–70-luvuilla maalta kaupunkiin ja Ruotsiin. Rovaniemi ei ollut poikkeus, ja 70–80-luvuilla kaupunki kasvoi voimakkaasti. Toimittaja Niilo Tarvajärven ihastus Kalifornian Disneylandiin johti jouluisen elämyskeskuksen, Joulupukin Pajakylän, rakentamiseen, ja 70-luvulla alkaneet tilauslennot Rovaniemelle kasvattivat matkailun merkitystä kaupungissa. Rovaniemelle perustettiin Lapin yliopisto ja Alvar Aalto suunnitteli Lappia-talon, jossa toimii kaupunginteatteri, musiikkiopisto ja Yleisradion Lapin toimitus. Muun muassa Kemijoki Oy veti työikäistä väkeä kaupunkiin, ja tähän mahdollisuuteen tarttuivat myös Kimmo Valtasen vanhemmat. Sotkamosta kotoisin oleva isä, Väinö, ja Ylitorniossa syntynyt äiti, Kaija, tapasivat toisensa Petäjäkosken voimalaitosta rakennettaessa.

Isä teki uransa Kemijoki Oy:n sähköteknikkona. Äiti työskenteli hallinnon sihteerinä ja vastasi myöhemmin yhtiön työntekijöiden eläkeasioista. Molemmat vanhemmat olivat kymmenlapsisten perheiden kuopuksia. Heille itselleen

syntyi kaksi poikaa, Kimmo ja Vesa. Kotona ei kannustettu kulttuuriin, vaan Valtasilla uskottiin urheiluun. Isä rakensi pihan täyteen ulkotreenipaikkoja ja jopa oman uima-altaan talon kellarikerrokseen. Useamman kilometrin koulumatkat Rinnetieltä Saaren ala-asteelle ja Nivavaaran yläasteelle taitettiin kesällä polkupyörällä ja talvella hiihtäen. Kimmon pujotteluharrastukseen satsasi etenkin isä, joka toimi myös poikansa valmentajana. Kotitalon autotallissa kunnostettiin niin autot kuin suksetkin. Vaikka matkat kouluun kuljettiin omatoimisesti ja sään mukaan, Ounasvaaran tai Tottorakan rinteisiin pääsi isän autokyydillä. Ounasvaaran hiihtokeskus yhdisti ihmiset Rovaniemellä, ja sieltä on laskenut menestykseen moni tunnettu urheilija, kuten Tanja Poutiainen ja Kalle Palander.

Pujottelu toi Kimmon elämään myös Vellun eli Veli-Matti Pirilän. Saman henkilön, jonka kanssa Kimmo joitain vuosia myöhemmin jännitti Sielun Veljien keikalla Ounasjoki-rockissa. Kimmo ja Vellu pujottelivat kumpikin OH:ssa eli Ounasvaaran Hiihtoseurassa. Pojat olivat saman ikäisiä ja henkisiä. Kumpaakin kiinnosti pujottelun lisäksi musiikki. Vellun pujottelu-ura jäi suhteellisen lyhyeksi, sillä hän mursi rinteessä kaatuessaan jalkansa ja lopetti pujottelun siihen. Ystävyys säilyi silti, ja nyt aikaa vietettiin enemmän Vellun kotona musiikkia kuunnellen.

KIMMON LAPSUUDENKODISSA ei kuunneltu musiikkia. Ensimmäinen havainto musiikista saattoi olla Kirkan esittämä ”Mamy Blue” tai sitten jokin euroviisu. Kokemus oli niin haalea, ettei se jäänyt mieleen. Kouluun Kimmo meni muita

vuotta nuorempana, ja osallistui siellä aktiivisesti näytelmäprojekteihin näytellen ja kirjoittaen. Kimmo ei itse osaa sanoa erityistä syytä sille, että aloitti koulun jo kuusivuotiaana.

”Isäni tuntien veikkaan, että ajatus meni niin, että jos poika on koulukypsä niin ei muuta kuin sinne vaan. Säästetään ainakin päivähoiton kustannuksissa”, Kimmo naurahattaa. Hän muistelee käyneensä jonkinlaisessa kypsyyskokeessa ennen koulun alkua, mutta ei usko olleensa sen fiksumpi tai tyhmempi kuin muut.

Tuohon aikaan Rovaniemellä kuusivuotiaasta pidettiin jo varsin osaavana, ainakin Valtasilla. Kimmo, joka harrasti voimistelua, lähetettiin yksin Helsinkiin nuorten suurkisoihin. Vanhemmat kai ajattelivat, että hän on valmis koulutielle, kun selvisi kisareissustakin.

Ala-asteen työillä oli selkeä Bay City Rollers -vaihe, ja koululla kuljettiin skottiruutuisissa kaulaliinoissa, joihin jotkut olivat uskaltaneet kirjailla skotlantilaisen poikabändin suosikkiahmon nimen: Alan, Derek, Eric, Les tai Woody. Koululla näkyi toki muitakin tyylejä, kuten punk. Kimmo kavereineen hämmästeli hakaneuloja takeissa ja farkkuliiveistä roikkuvia sytytystulppia. Punk oli samaan aikaan valtavirtaa ja kovempien tyyppien musiikkia.

Rockabilly-buumi osui sitten Kimmoonkin. Rovaniemen Koskikadulla sijaitsevasta Musiikki Kuhasta Kimmo osti ensimmäisen levynsä, joka oli Teddy & The Tigersin vuonna 1978 julkaistu single ”Dancing Shoes”. Teddy & The Tigers oli keravalainen bändi, joka ensimmäisenä artistina levytti vastikään perustetulle Poko Rekordsille. Pian tämän jälkeen Epe Heleniuksen perustama Poko Rekords julkaisi Eppu Normaa-lin *Aknepopin* ja seuraavina vuosina Popedaa, Tarharyhmää,

Hassisen Konetta, Sielun Veljiä, Yötä... Julkaisulista on kuin Suomen musiikin kuka kukin on -listaus. Vuonna 2001 Poko Rekords myytiin monikansalliselle EMI-levy-yhtiölle. Vuodesta 2012 Pokon katalogi on ollut Universal Music Finlandin omistuksessa. Seuraavana vuonna Kimmo Valtanen aloitti Universalin markkinointijohtajana.

Vuonna 1979 Yhdysvalloissa perustettu Stray Cats kolahti nuoriin ympäri Suomen, myös Rovaniemellä. Stray Cats oli energistä, svengaavaa ja hieman nostalgista musiikkia, joka soi samaan aikaan kapinallisesti ja retrosti. Vaikutteita bändi oli saanut esimerkiksi Elvikseltä, jonka Suomen myynnin Kimmo tulisi myöhemmin räjäyttämään vastatessaan Elviksen ensimmäisen Suomessa kultaa myyneen levyn, eli vuonna 2003 julkaistun kokoelmalevyn, markkinoinnista.

Monessa kodissa äidit sukivat pojilleen Stray Cats -tyylisiä, taaksepäin sliipattuja, vesikampauksia aamuisin ennen kouluun lähtöä. Kimmo ei antanut laittaa tukkaansa, mutta tilasi itselleen Stray Cats -paidan. Tuohon aikaan porukasta erottuminen oli valtava riski ja väkivallan uhka kouluissa arkipäivää. Vaati melkoista kansalaisrohkeutta tunnustaa väriä nivavaaralaisessa koulussa. Stray Cats -paita oli ehdottomasti värin tunnustamista, ja rohkeuttaan Kimmo testasi niin pitkälle, että puki paidan kahden collegepaidan alle. Paita oli koulussa päällä vain tuon kerran, ja sekin tuntui jo vahvalta kannanotolta – vaikka kukaan ei nähnytäkään koko paitaa. Musiikkiin liittyi niin voimakkaita tunteita, että pahimmillaan paidan takia olisi voinut jopa saada turpaan.

Vellun huoneessa tunnelma oli turvallinen. Siellä kuunneltiin musiikkia vinyyleiltä ja itse nauhoitetuilta kaseteilta. Stray Catsin jälkeen Kimmon musiikkimaku alkoi hiljalleen

laajentua ja terävöityä, ja esimerkiksi Hanoi Rocks, The Police ja The Ramones tuntua omemmalta musiikilta. Vellu soitti kitaraa ja yläasteella Kimmo innostui rumpujen soitosta. Hän vonkui rummut omaan huoneeseensa. Filli meni heti hyvin ja tuntui, että soittaminen on tosi siistiä. Kehitys kuitenkin hidastui ja soittaminen muuttui jatkuvasti vaikeammaksi. Perhe laittoi Lapin Kansaan ilmoituksen: "Vaihdetaan rummut moottoripyörään". Rumpujen tilalle tuli tämä motocross-pyörä.

Vaikka Kimmosta ei tullut rumpalia, musiikki oli tullut jäädäkseen. Rinnetien kodin postilaatikkoon kannettiin Suosikkia ja Okeita. Rumban sivuilta löytyi jälleen uusi kurkistusreikä maailmaan: Diskerin mainos, jonka ohjaamana tilattiin ensin levykatalogi ja sieltä sitten levyjä. Rumban pienten ilmoitusten myötä levyt alkoivat kiertää suoraan omistajalta toiselle. Ilmoista saattoi löytyä The Smithsin bootlegejä ja muita musadiggareiden helmiä, joita lähetettiin paikkakunnalta toiselle.

Rovaniemen keikkatarjonta ei 70–80-lukujen taitteessa ollut kummoinen. Aina silloin tällöin paikkakunnalla kuitenkin järjestettiin konsertteja, joista yksi oli Popedan keikka Saarenkylän nuorisoseurantalolla. Se oli Kimmon elämän ensimmäinen livekeikka. Paljon myöhemmin, vuonna 2018, Kimmo jakoi kultalevyn Popedalle yhtyeen kahdennenkymmenennen studioalbumin menestyksestä. Facebook-päivityksessään Kimmo onnitteli yhtyettä myös Elämäntyö-Emmasta sekä Hartwall Arenan ja Ratinan stadionin keikoista. Kimmo muistaa polttavan tunteen, kun Popeda nousi vuonna 1984 Saarenkylän nuorisoseurantaloon lavalle ja aloitti raakaa voimaa uhkuvan keikkansa. Silloinkin vähän pelotti.

Popeda esitti uuden *Harašoo*-levynsä materiaalia, jonka ensimmäinen sinkku "Matkalla Alabamaan" oli yksi kuluneen kesän hittejä. Lapissa esiinnyttiin Rovaniemen lisäksi ainakin Pellossa, Ivalossa, Sodankylässä ja Sallassa. Keikat olivat nuoriso- ja urheilutaloissa. Tunnelma oli intiimi, yleisössä paljon paikallisia nuoria ja tanssilattia täynnä. Yle Areenasta löytyy lyhyt dokumentaatio keikalta tuona samana vuonna. Totisesti hyvin pienen lavan yläpuolella heiluu erivärisiä valoja ja hikinen bändi itse liikkuu kuin matkustajat ruuhkabussissa. Pate Mustajärvi kähisee "Da da" -biisin ensimmäiset sanat: "Me tultiin tänne teidänkin mestaan rokettia rappaamaan. Ja matkalla se jo päätettiin, että tästä tulee mahtavaa!" Mustajärvellä on pieni tumma toppi, vaaleat pillifarkut ja niiden päällä, lenkkareiden yläpuolella, mustat säärystimet. Kertosäkeessä koko bändi liittyy mukaan: "Me mennään ylöspäin, PERKELE, me mennään alaspäin, JABADABDUU, ja pojat soittaa kitaraa." Tuntuu kuin bändi itsekin tietäisi, ettei heidän liiemmin tarvitse villitä yleisöään, mutta laulavat silti: "Tulkaa skidit mukaan, meitä ei pidättelee enää mikään!"

KIMMOLLA ON kova kilpailuvietti. Sen mainitsee moni Kimmon tunteva henkilö, ja se näkyi ehdottomasti myös pujottelussa. Vaikka Stray Cats ja fanipaita olivat saaneet ottamaan ison riskin oman turvallisuuden uhalla, pujottelu vaati vielä isompaa panostusta. Kimmo oli ehtinyt olla yhden vuoden Ounasvaaran lukion urheiluluokalla ja oli nuorten maajoukkueeringissä. Hiihtoliiton valmennus suositteli testaamaan omia kykyjä Ruotsissa, Tärnaby Skidhemissä. Se ei ollut varsinainen lukio, vaan folkhögskola eli kansanopisto,

jossa sai käydä lukion kursseja. Pujottelulegenda Ingemar Stenmark oli kotoisin Tärnabysta ja tehnyt paikkakunnasta tunnetun hiihtokeskuksen. Päiviin kuului tiukka treeniohjelma, ja välillä käytiin muutama tunti koulua. Oppilaat asuivat asuntolassa koulun vieressä.

Kimmo asui ja treenasi Tärnabyn sisäoppilaitoksessa kaksi vuotta. Tuona aikana hän oppi ruotsin kielen, josta olisi tulevaisuudessa hyötyä muun muassa Kent-yhtyeen Suomen valloitusta toteutettaessa. Kieli oli Tärnabyssa osin pakkokin oppia nopeasti, jotta ei joutuisi kiusatuksi kielitaidottomuuden takia.

Vapaa-ajalla Tärnabyssa katsottiin juuri toimintansa aloittanutta musiikkikanava MTV:tä. Kimmo nauhoitti MTV:n lähetyksiä VHS-kasetille kotona Rovaniemellä käydessään, ja niitä katsottiin uudestaan ja uudestaan. Uusilta luokkatovereilta sai kiinnostavia musiikkivinkkejä ja esimerkiksi Princestä kohkattiin yhdessä.

1980-luku oli Suomessa videon läpimurron aikaa. VHS-kamerat ja kotivideot yleistyivät, ja kunnissa alettiin perustaa videopajoja nuorisotyön yhteyteen. Näissä pajoissa nuoret saattoivat kuvata ja leikata videota, mutta editointi oli analogista, kaksi VHS-nauhuria ja mikseri, eikä kovin helppoa. Laitteisto oli kallista, joten sellaista ei ollut jokaisessa nuorisotalossa, vaan lähinnä isoissa kaupungeissa ja kulttuurikeskuksissa. Music Television eli MTV oli nostanut musiikkivideot laajaan tietouteen, ja niiden värikylläinen maailma houkutteli myös suomalaisia nuoria.

MTV vaikutti Suomessa erityisesti 1980–1990-luvuilla nuorisokulttuuriin monella tavalla. Vaikka MTV oli alun perin yhdysvaltalainen kanava, sen eurooppalainen versio,

MTV Europe, alkoi näkyä Suomessa kaapeliverkkojen kautta vuonna 1987, ja se toi mukanaan uudenlaisen audiovisuaalisen kulttuurin, joka muutti nuorten musiikin kulutusta ja identiteettiä.

MTV teki musiikkivideoista tärkeän osan musiikkiteollisuutta. Nuoret eivät enää kuunnelleet pelkästään radiota, vaan alkoivat seurata artistien visuaalista tyyliä ja imagoa. Musiikkivideoista tuli trendien lähde: pukeutuminen, kampanukset ja asenteet levisivät nopeasti MTV:n kautta.

MTV toi yhdysvaltalaisen ja brittiläisen popkulttuurin myös suomalaisten nuorten olohuoneisiin. Michael Jacksonin, Madonnan ja myöhemmin grunge-bändien visuaaliset tyylit vaikuttivat voimakkaasti nuorten pukeutumiseen ja musiikkimakuun. Se nopeutti kulttuurista siirtymää kohti globalisoitunutta nuorisokulttuuria.

"MTV Generation" oli kanavan itsensä luoma termi nuorille, joiden arvot ja estetiikka muotoutuivat musiikkivideoiden ja kanavan ohjelmien kautta. Suomessa ilmiö näkyi erityisesti kaupunkilaisnuorten keskuudessa, jotka omaksuivat kanavan välittämän individualismin, trendit ja kulutuskeskeisen elämäntavan.

Kanavan vaikutus ei ollut vain viihteellinen. BBC:n haastattelema MTV:n entinen juontaja eli VJ, Simone Angel, kertoi Neuvostoliiton viimeisen pääsihteerin, Mihail Gorbatšovin todenneen, että musiikki saavutti enemmän kuin ohjukset. Kylmän sodan loppuvaiheessa MTV Europe nousi yhdeksi ensimmäisistä medioista, joka avasi konkreettisen ikkunan länteen. Se ei tarjonnut pelkästään musiikkia, vaan kokonaisen elämäntavan. Kanava välitti kuvan arjesta, tyylistä ja nuorisokulttuurista sellaisena kuin se lännessä elettiin.

MTV antoi vauhtia myös suomalaisen musiikkivideo-tuotannon kehitykselle. 1990-luvun lopulla kotimaiset artistit alkoivat panostaa visuaalisuuteen, ja musiikkivideosta tuli tärkeä markkinointikanava omalle taiteelliselle tekemiselle. Se loi uuden ammatillisen kentän nuorille tekijöille audiovisuaalisessa mediassa.

MTV:n ja kavereiden esittelemän musiikin lisäksi Kimmo löysi Ruotsista myös kansainvälisiä musiikkilehtiä, kuten Melody Maker ja New Musical Express eli NME. Lehtien kansikuvissa poseerasi täysin uusi maailma: Human League, Prefab Sprout, Nick Cave, Andy Warhol yhdessä Blondien Debbie Harryn kanssa, Suzanne Vega, U2, The Jesus & Mary Chain ja The Smiths. Varsinkin The Smiths ja Morrissey sanoitukset sopivat ulkopuolisuuden tunteeseen, jota Kimmo vieraassa maassa opiskelevana lukiolaisena tunsi. The Smiths ja Morrissey sanoittivat Kimmon ulkopuolisuuden kokemusta, koska ne yhdistivät melankolian, ironian ja älykkään sanaleikin. Ne kuvasivat yksinäisyyttä, sosiaalista kömpelyyttä ja kaipuuta hyväksyntään tavalla, joka teki kipeistä tunteista jopa lohdullisia. Morrissey oli kuin ääni, joka teki toiseudesta identiteetin, ei häpeän.

PUJOTTELU-URA TULI Tärnabyssa tiensä päähän. Kimmo oli lähtenyt kokeilemaan omia rahkeitaan, ja toiset nuorten maailmanmestaruuskisat laskettuaan hänen oli pakko myöntää, ettei oma taso riittänyt maailman huipulle. MM-kisoissa, pääalajissaan pujottelussa, Kimmo oli ikäryhmänsä ranking-listalla 15 parhaan joukossa. Kisa ei mennyt lainkaan putkeen. Side aukesi neljännellä portilla, Kimmo kaatui ja

kisa päättyi siihen. Pettymystä seurasi raskas analyysi: Kimmo, kuten myös muut suomalaiset, olivat niin kaukana maailman kärjestä, että olisi fiksuinta palata Suomeen ja aloittaa lukio alusta.

Vaikka pujotteluvalmentajana toimineella isällä oli poikansa urheilu-uran osalta isojakin haaveita, kotona ei koskaan painostettu mihinkään suuntaan. Tuntuu lähes uskomattomalta, että musiikkiharrastusta ja muita kulttuuririentoja ei kritisoitu, kyseenalaistettu eikä kommentoitu negatiivisesti, vaikka elettiin urheiluperheessä ja 80-luvun alkua. Perheiden sisäisessä roolituksessa vanhemmat nähtiin edelleen auktoriteetteina, ja kasvatuksessa painottui vanhemman ohjaava rooli. Valtasilla sai kuitenkin etsiä omaa suuntaansa varsin vapaasti.

Ruotsissa alkanut ulkopuolisuuden tunne ei helpottanut Suomessa. Kimmo päätyi täysin uuteen luokkaan pari vuotta nuorempien oppilaiden kanssa. Urheiluluokalla kaverit eivät olleet samalla tavalla tulenpalavasti innostuneita musiikista ja tyyleistä kuin Kimmo. Hän oli osa yhtenäistä, urheilevaa joukkoa, mutta silti hieman etäällä. Rinnetien kodin olohuoneessa hän kuunteli Vellun kanssa musiikkia, erityisesti The Smithsiä, ja haaveili oman bändin perustamisesta. Oma tietä etsiessä Kimmosta tuli kauhuelokuvien tekijä – siitähän huolimatta, että hän ei itse ollut suurikaan kauhuelokuvien ystävä.

ROVANIEMI KUULUI niihin paikkakuntiin, joilta löytyi tilat ja puitteet videoiden editointiin. Kaupunki järjesti myös videokuvauskursseja innokkaille harrastajille. 1990-luvun alussa Rovaniemellä järjestettiin Kaamoksen kuvat -video-

festivaalia, joka oli paikallinen, harrastajille suunnattu tapahtuma. Ohjelmisto koostui pääosin kotimaisista, pienimuotoisista omakustannetuotannoista, ja tunnelma oli yhteisöllinen.

Nykyään Kaamoksen kuvat -nimistä elokuvafestivaalia järjestetään Inarissa. Festivaali on kansainvälinen alkuperäiskansojen elokuvajuhla, joka tunnetaan maailman pohjoisimpana laatuaan. Skábmagovat esittelee alkuperäiskansojen elokuvia eri puolilta maailmaa, järjestää seminaareja ja kulttuuriohjelmia.

Kaamoksen kuvissa esitettiin 90-luvun alussa eritoten nuorten harrastajien elokuvia. Kahuu oli erityisen hyvin edustettuna. Kimmo osallistui elokuvalla *Lisää sieluja taivaaseen*. Kimmon luokkakaveri kuvasi elokuvan VHS-kameralla ja Kimmo vastasi käsikirjoituksesta, ohjauksesta, leikkauksesta ja näyttelemisestä. Twin Peaks -sarjasta vaikutteensa saanut elokuva kertoi tarinan tunteettomasta tappajasta, jonka toimia tai motiiveja ei juuri selitelty.

David Lynch oli mullistanut Twin Peaks -sarjallaan monen käsityksen televisiosta. Lynch toi olohuoneisiin surrealistisen estetiikan, joka yhdistää arkisen pikkukaupunkidraaman mysteeriin, huumoriin ja kauhuun. Sarjan erityispiirteet, kuten outo dialogi, epäsovinnaiset hahmot ja visuaaliset kontrastit, heijastavat Lynchin elokuvallista kieltä ja paljastavat idyllin alla piilevän synkkyyden. Teemoissa korostuu dualismi ja mysteeri, joita Lynch ei missään vaiheessa ratkaise. Sarja vaikutti 90-luvun alun Suomessa etenkin nuorten puukeutumiseen, musiikkimakuun ja identiteettiin. Twin Peaks oli monelle katsojalle enemmän taidetta kuin perinteistä tv-draamaa: outoa ja taiteellista televisiota, joka ei ollut vain viihdettä.

Kimmo oli tehnyt jo kolme David Lynchiltä innoituksen-
sa ammentanutta elokuvaa, kun vei *Lisää sieluja taivaaseen*
-elokuvansa Kaamoksen kuvat -festivaalin kilpailuun. Hän
odotti jännityksellä hetkeä, jolloin hänen visionsa tunnus-
tettaisiin. Hän ei päässyt lainkaan sijoille. Sen sijaan palkin-
non sai Tomi Putaansuun – joka myöhemmin tunnettaisiin
Mr. Lordina – ja Pete Riskin kauhuelokuva, jossa nuori mies
imaistaan television sisään ja alkaa tapahtua hurjia. Kimmoa
viisi vuotta nuoremmat Tomi ja Pete olivat tutustuneet toi-
siinsa jo koulussa.

Kauhu oli genrenä Kimmolle vieras, mutta häneen tekivät
vaikutuksen Putaansuun luomat, maskeerauksessa käytetyt
erikoistehosteet. Kaamoksen kuvissa Kimmo meni tekemään
tuttavuutta Tomin ja Peten kanssa ja liittyi siltä istumalta
leffaporukkaan. Tomi sai tartutettua elokuvainnostuksen ja
ennen muuta unelmien havittelun myös Kimmoon. Jotta te-
keminen vaikuttaisi aidommalta, Tomi perusti Peten kanssa
X.T.C. Videon, kollektiivin, joka tuotti splatter-elokuvia ja
musiikkivideoita. Kimmokin teki leffoja, joiden tuotanto-
yhtiöksi merkittiin Trashfish Production. Vaikka kyse oli
mielikuvitusfirmasta ja puhtaasti ite-tekemisestä, toi tuo-
tantoyhtiö tekemiseen ammattimaisemman tunnun.

TOMI PUTAANSUU ei asu enää Rovaniemellä vaan vanhal-
la sukutilallaan 40 kilometrin päässä kaupungista. Samassa
pihapiirissä on kuvattu monta elokuvaa, joilla osallistuttiin
nuorten harrastajien kilpailuihin. Pihapiiristä löytyy koti-
talon lisäksi Putaansuun työhuone sekä lato, jonka sisällä on
elokuvateatteri. Elokuvat ovat edelleen Putaansuun elämän

keskiössä, ja filmien katsomiseen on oltava parhaat mahdolliset edellytykset.

Ysärin alussa alkanut elokuvainnostus ei ollut nuorille tekijöille pelkkä harrastus. Videoita käsikirjoitettiin, kuvattiin ja ohjattiin täysillä ja tosissaan. Hommia ei todellakaan tehty sinne päin.

Yksi Kimmon ja Tomin yhteisistä elokuvista oli *Liha Lotto*. Sitä kuvatessa oli kesä ja kuuma. Kimmo ei meinannut kestää hiostavaa kuumuutta ja ulkokuvauksissa pörrääviä itikoita. Hän istui kuvausmeikissä metsikön reunassa ja kiljui lukiolaisista koostuvalle kuvausryhmälle: "No nii! No nii! No niiiiiiiiiiiiiii!" Elokuva kuvattiin joka ainut päivä kaksi viikkoa putkeen. Sen jälkeen oli vielä leikkausvaihe.

Putausuun latoteatterissa sammutetaan valot ja valkokankaalla näkyy hieman samentunut kuva. DVD ei toista VHS:n kuvaa erityisen tarkasti. *Liha Lotossa* Kimmo näyttelee nuorta miestä, joka päätyy lääkärin vastaanotolle. Hän suostuu lääkärin suunnittelemiin operaatioihin, joiden jälkeen lääkäri ohjaa hänet autohalliin. Seinän vierellä seisoo vessanpönttö, jonka kannen alta hohtaa valoa. Nuori mies hyppää pönttöön ja päätyy sen kautta vihreälle kedolle, jossa tunnelma on autereinen: mies tanssii ja ilakoi ympäri ketoa kuin fauni. Antiikin roomalaisen taruston fauniin viittaa myös nuorukaisen sukupuoli, joka ilmenee nopeasti elokuvan edetessä. Lääkäri esittelee nuorelle miehelle ensin Putausuun esittämän miehisen *Erotican*, jota lääkäri itse himoittaa. Nuori mies, jonka nimeksi on paljastunut Matti-Esko, ei innostu cowboy-asuisesta *Eroticasta*, ja hänen eteensä tuodaan verkkosukkahousuinen nais-*Erotica*. Kohtaukset on kuvattu Pete Riskin lapsuudenkodin olohuoneessa. Matti-Esko

kellistää Erotican sohvalle. Myöhemmin käy ilmi, että Erotica on hirviö, jonka kasvojen ihoon syntyneestä viillosta näkyy kammottava vihreänkukertava liskon iho. Mies lyö monsteri-Erotican maahan, ja sen suusta alkaa valua valkoista visvaa eli tehosteena käytettyä piimää. Myöhemmin nuori Matti-Esko löytää lääkärin vastaanotolta pöydän täynnä ihmisen kasvoja muistuttavia muotteja. Hän saa peräänsä useamman kauhistuttavan olion, sillä koko vastaanoton henkilökunta on samaa sukua Erotican kanssa – hirviöitä. Mies pakenee autohallin vessanpöntön kautta kedolle ja ryhtyy viimeiseen taisteluunsa. Sairaanhoidaja Luigi Cappuccino, jota esittää Pete Kangas, valuttaa pellolla suustaan visvapiimää.

Elokuva on lyhäriksi pitkä ja yllättävällä tavalla kiinnostava. Siinä on keskitytty huomattavan pikkutarkasti erikoistehosteisiin, ja kuvakulmat ja leikkausauumat ovat tarkasti hiottuja. Erikoisin yksityiskohta on, että sairaalakohtaukset on kuvattu Rovaniemen keskussairaalassa. Kuvausryhmä sai yhden kokonaisen osaston käyttöönsä kuvausten ajaksi ja Matti-Eskon operaatioita kuvataan aidossa sairaalamiljöössä, aitoa sairaalalaitteistoa hyödyntäen. Ajat olivat toisistaan 90-luvulla. Osin kuvausluvan saamiseen saattoi vaikuttaa nuorten elokuvantekijöiden omistautuneisuus ja voitot kansainvälisissäkin kilpailuissa. Lapin Kansa kirjoitti menestyksestä ja paikallisradio haastatteli tekijöitä. Elokvien laatu tunnustettiin paitsi Kaamoksen kuvissa myös ulkomaisilla festivaaleilla. *Liha Lotto* voitti nuorten taidetapahtumassa Espanjan Valenciassa. Nimi tosin oli käännetty *Loteria de Carneksi* ja äänet dubattu espanjaksi.

Elokvien tekemiseen suhtauduttiin vakavasti, vaikka sisältö oli paikoin hyvinkin humoristista. Menestys huomattiin,

Mies joka auttoi Lordin nousuun mutta sanoi Cheekille ei.

Kimmo Valtanen on johtanut maan kahta suurinta levy-yhtiötä. *Perjantai 13. päivä* on rehellinen kuvaus menestyksestä mutta myös isoista virheistä ja tappioista.

Valtanen ei uskonut Cheekin menestykseen, mutta oli nostamassa HIMin ja Lordin kansainväliseen suosioon. Miten Valtanen päätyi Rovaniemen bändikellarista bisnesluokkaan ja saksalaiseen loistohotelliin Jennifer Lopez sylissä?

Kimmo Valtasen tarina on ainutlaatuinen yhdistelmä musiikkia, johtajuutta ja elämää. Se kertoo, miten luovaa alaa johdetaan ja miten artisti kohdataan ihmisenä. Ja mitä toimitusjohtaja Valtaselle tapahtui hänen saatuaan potkut eräänä perjantaina 13. päivää.

ANNA LAINE on kokenut journalisti, joka on työskennellyt radiossa, televisiossa ja lehdistössä. Hän johti Radio Helsinkiä ja sukelsi syvälle musiikkibisnekseen pitkän radiouransa aikana. Nykyään hän toimii viestinnän asiantuntijana ja konsulttina.

KIMMO VALTANEN on ollut suomalaisen musiikkibisneksen eturivissä kolmella vuosikymmenellä. Hän on nähnyt aitiopaikalta musiikkialan mullistukset: suomirockin valta-aseman, Euroviisuvoiton ja sen tuoman huuman sekä suoratoiston läpimurron.

